

EXCURSIE MAASVLAKTE

Afdeling Utrecht stad, zondag 9 oktober 2011

Toon Vernooij

Het is donker. Een fijne motregen slaat tegen de voorruit. We rijden door een futuristisch landschap van een zich links en rechts uitstrekkend labrynt van pijpen en leidingen, badend in blauw, geel en oranje neonlicht. Gaan we hier vogelen? Ja, hier gaan we vogelen.

Eigenlijk zouden we naar Camperduin gaan, maar een naar het zuidwesten krimpemde wind brengt voor zeetrek geen gunstig vooruitzicht. We gooien de plannen om. De Maasvlakte dus.

Een onwaarschijnlijker plek om vogels te kijken dan de Maasvlakte lijkt nauwelijks voorstelbaar. Het is in feite niet meer dan een onafzienbaar industrieterrein, afgewisseld met braakliggende zandvlaktes die spaarzaam begroeid zijn met plukjes gras en struikgewas. Aan de kustzijde wordt het gebied begrensd door een vijftien meter hoge stuifdijk die enige beschutting biedt tegen de aanhoudende zeewind. Toch is de Maasvlakte, ondanks zijn weinig oogstrelende uiterlijk, tijdens de najaarstrek een zeer gewilde rustplaats voor allerlei leuke soorten. Vogels trekken zich van lawaai en oliestank nu eenmaal niks aan; ze vliegen waar ze willen en strijken neer waar ze rust en voedsel denken te vinden. Op hun tocht naar het zuiden treffen ze in de Maasvlakte een relatief rustig gebied waar genoeg te halen valt voor zowel zaadeters als insecteneters, die op hun beurt weer als prooi dienen voor roofvogels. Door zijn ver in zee uitstekende positie krijgt de Maasvlakte ook een meer dan gemiddelde portie dwaalgasten mee. Van dat alles hopen wij een graantje mee te pikken.

Zien we het goed?

Een bleke schim schiet door de lichtbundels van de koplampen als we dicht bij de stuifdijk de auto willen parkeren. Lange vleugels, zeer bleke onderzijde. Onmiskenbaar een uil, maar in het kunstlicht is de kleur niet goed te onderscheiden. De eerste gedachte is: kerkuil, maar de plek lijkt voor een kerkuil toch niet heel waarschijnlijk. Als we zijn uitgestapt, sippelt het eerste daglicht met tegenzin door het grijze wolkenpak en langzaam beginnen we wat meer van de omgeving te onderscheiden. De motregen houdt zich gelukkig even in. Ingespannen turen we langs de stuifdijk. Daar is 'ie weer! Het kan niet missen: toch een velduil. Mooi hoe hij voortdurend kantelend langs het grastalud van de dijk vliegt, op zoek naar muisen. Zien we het goed? Jazeker, het zijn er zelfs twee! En om het nog mooier te maken, scheert een smelleken pijlsnel voorbij. Dat begint goed.

We klimmen over de dijk om over de monding van de Nieuwe Waterweg uit te kijken. Misschien dat er toch wat zeetrek is, je weet maar nooit. Opnieuw spurt er een smelleken over de dijk en even later een sperwer. Boven het open water lijkt vooralsnog weinig te gebeuren. Als het licht nog iets beter wordt, "tikken" we de eerste (adulte) drieteenmeeuw. Altijd leuk natuurlijk, maar niet onverwacht. Mooi zijn ook enkele eerste winter dwergmeeuwjes, die op afstand nog lastig van onvolwassen drieteenmeeuwen zijn te onderscheiden. Het gedrongen postuur, korte-

re vleugels en de uitgebreide donkere tekening op de rug en mantel zijn echter kenmerkend.

Plotseling komen enkele vogelaars over de kruin van de dijk aanlopen en roepen ons. Ze hebben op de zandvlakte in een konijnenhol een kleine alk gevonden, die waarschijnlijk enkele dagen geleden door de stormachtige wind landinwaarts is geblazen. Wat een prachtig beestje! Smartphones en camera's worden in stelling gebracht om het vogeltje te vereeuwigen. Het zou me niet verbazen als het ook de eerste kleine alk ooit op Twitter is geworden. Enkele ogenblikken later wordt hij teruggezet in de binnenkom bij de ingang van de containerhaven.

Kleine alk - Niels Olofsen

Er komt geleidelijk toch wat meer activiteit bij de kust. Voor de monding van de Nieuwe-Waterweg foerageert een derdejaars Jan van Gent. Vlak voor ons vliegt een kuifaalscholver langs, die door de net iets snellere vleugelslag, de duidelijker knik in de hals en de dunnere snavel met enige moeite van zijn neef is te onderscheiden. Een van ons ziet ineens een pikdonkere meeuwachtige vogel op de golven dobberen. Jager! Maar welke? Het geluk is met ons, want het uitgaande getij brengt hem dichterbij, zodat we - op grond van de "warme" donkerbruine tint - kleinste jager in elk geval kunnen uitsluiten. Getwijfeld wordt nog even over mogelijke middelste, omdat door de afstand grootte en postuur niet goed zijn waar te nemen. Maar het wordt ons nog makkelijker gemaakt: als de vogel bijna buitengaats is afgedreven, besluit hij om terug landinwaarts te vliegen. De enkele witte "komma" op de ondervleugel is nu duidelijk zichtbaar (bij middelste is dat vaak een dubbele komma) en ook is goed het slanke, bijna boomvalkachtige postuur te zien: donkere fase onvolwassen kleine jager dus.

... het karakteristieke kastanjebruine vleugelveld

Nu wordt het toch echt tijd om op zoek te gaan naar koffie en daarna de andere stuifdijk, die langs de olieterminal loopt, te verkennen. We klimmen dus weer over de dijk en lopen aan de landzijde terug naar de auto's. Het is maar goed dat we met excursies altijd onze geluidsman mee hebben, want die roept plots: "Ijsgors!" Ik ben al blij als ik de roepjes van graspiepers, koperwieken en zanglijster uit elkaar kan houden, laat staan dat ik er een ijsgors uit weet te trekken. Wel zie ik bij een hekwerk een vogeltje neerstrijken en in de vegetatie uit het zicht verdwijnen. Als we ernaartoe lopen, vliegt het met een boog over ons heen en strijkt neer op het dijktaf. Inderdaad: een fraai mannetje ijsgors in winterkleed. Hier en daar nog wat zwart op kop en borst, een fijn roze snaveltje met donkere punt en het karakteristieke kastanjebruine vleugelveld.

Na de koffie lopen we langs en over de zwaar begroeide stuifdijk, in de hoop daar nog wat "klein spul" aan te treffen. Afgezien van een enkele tiftjaf, kneutjes en vinken, valt er niet veel te beleven. Aan de waterkant is het leuker: tussen de betonnen blokken van de beschoeiing scharrelt een grote gele kwikstaart rond. En op de terugweg treffen we een andere leuke soort: sneeuwgorz. Anders dan gewoonlijk niet in gezelschap van soortgenoten, maar helemaal in zijn eentje. De opnieuw begonnen miezerregen heeft zijn verenpak doorweekt, lijkt het. Hij ziet er niet al te florissant uit.

We besluiten om nog een stop te maken in het natuurgebied langs het Haringvliet en daar de vogelkijkhut te bezoeken. Misschien dat er een cetti's zanger valt te horen of bladkoning of wie-weet-wat. Maar in de tussentijd begint de motregen steeds serieuzere vormen aan te nemen. In de vogelkijkhut waait de nattigheid ons recht in het gezicht en wordt het moeilijk om door beslagen telescoop of kijker nog iets te onderscheiden. We keren terug naar de auto's. Een deel van de groep hoort langs het pad zowaar nog kort een cetti's zanger roepen en de rest, die al wat vooruitgelopen was, stoot een groepje van vier boomleuweriken op.

Hoewel het pas half vier is, houdt het daglicht het al bijna voor gezien. Mijn schoenen beginnen door het natte gras te lekken en de regen komt dwars door mijn jas naar binnen. Tijd om maar weer eens op huis aan te gaan dus. Niemand moppert als we na kort overleg besluiten om weer naar Utrecht te rijden. Iedereen prijst zich gelukkig met het mooie lijstje najaarssoorten dat we, ondanks het grauwe weer, bij elkaar hebben gescharreld. Die Maasvlakte bleek zo gek nog niet.